

Marking Scheme
Strictly Confidential
(For Internal and Restricted use only)
Senior Secondary School Examination, 2026 (XIIth)
SUBJECT NAME: - Marathi (Q.P. CODE 109/9)

General Instructions: -

1	The CBSE has decided to introduce On Screen Marking (OSM) for the evaluation of Class XII answer Book with the 2026 Examination.
2	You are aware that evaluation is the most important process in the actual and correct assessment of the candidates. A small mistake in evaluation may lead to serious problems which may affect the future of the candidates, education system and teaching profession. To avoid mistakes, it is requested that before starting evaluation, you must read and understand the spot evaluation guidelines carefully.
3	“Evaluation policy is a confidential policy as it is related to the confidentiality of the examinations conducted, evaluation done and several other aspects. Its leakage to public in any manner could lead to derailment of the examination system and affect the life and future of millions of candidates. Sharing this policy/document to anyone, publishing in any magazine and printing in Newspaper/Website, etc. may invite action under various rules of the Board and IPC.”
4	Evaluation is to be done as per instructions provided in the Marking Scheme. It should not be done according to one’s own interpretation or any other consideration. Marking Scheme should be strictly adhered to and religiously followed. However, while evaluating, answers which are based on latest information or knowledge and/or are innovative, they may be assessed for their correctness otherwise and due marks be awarded to them. In Class-XII, while evaluating two competency-based questions, please try to understand given answer and even if reply is not from marking scheme but correct competency is enumerated by the candidate, due marks should be awarded.
5	The Marking scheme carries only suggested value points for the answers. These are in the nature of Guidelines only and do not constitute the complete answer. The students can have their own expression and if the expression is correct, the due marks should be awarded accordingly.
6	The Head-Examiner must go through the first five answer books evaluated by each evaluator on the first day, to ensure that evaluation has been carried out as per the instructions given in the Marking Scheme. If there is any variation, the same should be zero after deliberation and discussion. The remaining answer books meant for evaluation shall be given only after ensuring that there is no significant variation in the marking of individual evaluators.
7	Evaluators will mark (✓) wherever answer is correct. For wrong answer CROSS ‘X’ be marked. Evaluators will not put right (✓) while evaluating which gives an impression that answer is correct and no marks are awarded. This is most common mistake which evaluators are committing.
8	If a question has parts, please award marks on the right-hand side for each part in the OSM Portal. Marks awarded for different parts of the question will be totaled up by the OSM System.
9	If a question does not have any parts, marks must be awarded in the left-hand margin in the OSM Portal. This may also be followed strictly.

10	No marks to be deducted for the cumulative effect of an error. It should be penalized only once.
11	A full scale of marks _____ (example 0 to 80/70/60/50/40/30 marks as given in Question Paper) has to be used. Please do not hesitate to award full marks if the answer deserves it.
12	Every examiner has to necessarily do evaluation work for full working hours i.e., 8 hours every day and evaluate 20 answer books per day in main subjects and 25 answer books per day in other subjects (Details are given in Spot Guidelines). This is in view of the reduced syllabus and number of questions in question paper.
13	Ensure that you do not make the following common types of errors committed by the Examiner in the past :- <ul style="list-style-type: none"> • Answers marked as correct, but marks not awarded. (Ensure that the right tick mark is correctly and clearly indicated. It should merely be a line. Same is with the X for incorrect answer.) • Half or a part of answer marked correct and the rest as wrong, but no marks awarded.
14	While evaluating the answer books if the answer is found to be totally incorrect, it should be marked as cross (X) and awarded zero (0) Marks.
15	The Examiners should acquaint themselves with the guidelines given in the “Guidelines for Spot Evaluation” before starting the actual evaluation.
16	The candidates are entitled to obtain photocopy of the Answer Book on request on payment of the prescribed processing fee. All Examiners/Additional Head Examiners/Head Examiners are once again reminded that they must ensure that evaluation is carried out strictly as per value points for each answer as given in the Marking Scheme.
17	If a candidate attempts both alternatives/options in a question where only one option/ alternative is required to be attempted, the Evaluator shall award marks in both the options. The system will take the higher of two scores and disregard the other response.
18	In a question having two options/alternatives, if a candidate has attempted only one, then the evaluator shall mark “NA” (Not attempted) against the option that has not been attempted by the candidate.

विभाग - 'A' वाचन व आकलन (15)		
1.	पुढील गद्य उतारा वाचून त्याआधारे विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	
a	खालील प्रश्नांची योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.	(3X1=3)
I	C - अवास्तव	1
II	B - वेळेचे	1
III	D - अपयश येईल	1
b	पुढील प्रश्नांची 15 ते 20 शब्दांत उत्तरे लिहा.	(2X2=4)
I	इतरांनी सांगितलेले ध्येय..... साध्य होईलच आणि टिकेलच अशी खात्री नाही.....अंतःकरणातून प्रकट नसते..... अंतःप्रेरणा मनात निर्माण होत नाही.	2
II	वेळेचे बंधन न पाळणे, अपूर्ण नोटस,.....उजळणी नसणेपुस्तकातील काही भाग न समजणे लेखनाचा अपूर्ण सराव.....परीक्षेच्या वेळी पळापळ.	2
c	खालील प्रश्नांची उत्तरे सुमारे 40 ते 50 शब्दांत लिहा.	(1X3=3)
	मित्र मैत्रिणींच्या ध्येयाचे अनुकरणएखाद्या यशस्वी व्यक्तीचे आत्मवृत्त वाचूनतात्पुरते प्रभावित होऊन.....स्वतःचे ध्येय ठरविणे.....श्रम वाया.....इतर तोटे.	1 2
2.	पुढील कविता वाचून त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	(2X1=2)
a	खालील प्रश्नांची उत्तरे दिलेल्या पर्यायांमधून निवडून लिहा.	
I	D- कुंभार	1
II	B- गुरु	1
b	खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.	(3X1=3)
I	कुंभार वेगवेगळ्या आकृती ओल्या मातीच्या गोळ्यापासून निर्माण करतो.	1
II	थोराघरी, राऊळात, गावगौरीच्या मस्तकी, रावराज्यांच्या हस्तकी घट वापरला जातो.	1
III	शेवटी अज्ञात गुरु राहतो.	1

विभाग - 'B' लेखन (15)		
3.	<p>खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सुमारे 300/325 शब्दांत निबंध लिहा.</p> <p>विषयानुरूप आकर्षक व योग्य सुरुवात/प्रस्तावना. विषयाशी संबंधित मुद्यांची योग्य मांडणी. शुद्धलेखन, हस्ताक्षर, परिच्छेदातील सुसंगती. भाषासौंदर्य : विषयानुरूप उदाहरणे-दाखले, काव्यपंक्ती, सुविचार सुभाषिते, वाक्प्रचार व म्हणी इत्यादींचा समर्पक वापर. योग्य समारोप.</p> <p>विद्यार्थ्यांचे लेखनविषयक आविष्कार, मुक्त विचार विचारात घेणे. वरील सर्व घटकांचा सारासार विचार करून गुणदान करण्यात यावे.</p>	<p>(1X10=10)</p> <p>1 4 2 2 1</p>
4.	<p>खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर अंदाजे 60 ते 70 शब्दांत उत्तर लिहा.</p>	(1X5=5)
	<p>प्रस्तावना...</p> <p>स्थळ, काळ, वेळ, कार्यक्रमाचे स्वरूप....मुख्य पाहुण्यांचा संदेश, ... समारोप इ. आवश्यक ते सर्व मुद्दे, योग्य भाषाशैली इ. वरील मुद्यांनुसार गुणदान करावे.</p>	<p>1 2 2</p>
	किंवा	
	<p>प्रस्तावना...</p> <p>विषयाचे महत्त्व.... योग्य विवेचन, कारणे.. ...परिणाम...उपाय..इ. मुद्दे आवश्यक.... योग्य भाषाशैली...प्रमाण लेखनाच्या नियमानुसार भाषा वापर, समारोप इ. वरील मुद्यांनुसार गुणदान करावे.</p>	<p>1 2 2</p>
विभाग - 'C' व्याकरण (25)		
5.	सूचनेनुसार उत्तरे लिहा.	
a	पुढील शब्दांपैकी योग्य समानार्थी शब्द ओळखा. (कोणतेही तीन)	(3X1=3)
1	C - कलावंत	1

II	B - मुभा	1
III	C- गवत	1
IV	B - द्वेष	1
b	पुढील सामासिक शब्दाचा योग्य समास ओळखा. (कोणतेही दोन)	(2X2=4)
I	B- तत्पुरुष समास	2
II	C- कर्मधारय समास	2
III	D - द्विगु समास	2
IV	A- विटीदांडू	2
C	पुढील वाक्यांचा सूचनेनुसार प्रयोग ओळखा किंवा बदला. (कोणतेही तीन)	(3X2=6)
I	B - भावे प्रयोग	2
II	C - पारध्याने शिकार केली.	2
III	त्याच्याकडून चित्र काढले गेले/तुमच्याकडून चित्र काढले गेले/त्यांच्याकडून चित्र काढले गेले.	2
IV	मी पाणी पितो / पिते.	2
d	वाक्य प्रकार ओळखा किंवा सूचनेनुसार वाक्य प्रकार बदला. (कोणतेही - तीन)	(3X2=6)
I	C - संगीता परीक्षेत नापास झाली.	2
II	C - बक्षीस मिळाल्यावर कोणाला आनंद होत नाही ?	2
III	आज्ञार्थी वाक्य	2
IV	विधानार्थी वाक्य	2
e	पुढे काही वाक्ये दिलेली आहेत. अधोरेखित शब्दांऐवजी कंसात दिलेल्या वाक्प्रचारांपैकी योग्य वाक्प्रचार निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. (कोणतेही तीन)	(3X2=6)
I	लाऊडस्पीकरवरील मोठ्या आवाजातील गाण्यांमुळे दुपारी माझा डोळा लागला नाही.	2
II	नवीन घराला कोणता रंग द्यावयाचा यावर त्यांनी बराच खल केला.	2
III	आपल्याच सैन्यातील लोक फितूर झाल्यामुळे आपला पराभव झाला.	2
IV	नोकरीसाठी बराच काळ दूर राहिल्यामुळे तो आईच्या प्रेमाला पारखा झाला.	2
विभाग - 'D' गद्य-पद्य पाठ आणि उपयोजित लेखन (25)		
6.	गद्य पाठाच्या आधारे पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	

a	योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)	(2X1=2)
I	D - आनंद	1
II	C - शिंव्ह	1
III	C - पोस्ट	1
b	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 30 ते 40 शब्दांत लिहा.	(2X2=4)
I	प्रस्तावना -----दंतकथा-----वसंत सबनीस-----काढलेला दात पाहिल्यानंतर ---हाच तो खलदंत, नतद्रष्ट ---दात-ओठ खाणे---आता ठणका नाही---बोळे नाही ---बायकोचा उपदेश नाही ---दात घरी नेण्याचा विचार ---संगत सुद्धा नको ---दंतवैद्याला अर्पण.	2
II	प्रस्तावना ----रेशीमबंध-----डॉ.यू.म. पठाण-----पाखरांना प्रथम जाग-----डोळे किलकिले करणे ---प्रकाश किरणांना खुणावणे ----कुजबुज ----पहाटेचे विचारणे ----पंखाची फडफड ऐकून पहाट आकाशात.	2
III	प्रस्तावना -----गढी -----डॉ. प्रतिमा इंगोले ..गावात बदल---नदीचे पात्र बदलले---वडाची पाने गळाली-----गढी खचली---गावातील मुले शिकण्यासाठी तालुक्याला ---डॉक्टर नाही---नवी पिढी शहराकडे---झेड.पी.त गावातील उमेदवार---शाळा, बोर्डिंग -----तालीम, वाचनालय ---पोस्ट ऑफिस इ.	2
IV	प्रस्तावना ----वीरांना सलामी -----अनुराधा प्रभुदेसाई -----ऑगस्ट महिना---श्रावण---रक्षाबंधन---बहीण-भावाचे निरपेक्ष प्रेम---बहिणीच्या रक्षणाची जबाबदारी-----रक्षणकर्त्याची प्रत्यक्ष भेट---कृतज्ञता.	2
c	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 70 ते 75 शब्दांत लिहा.	(2X3=6)
I	प्रस्तावना-----वीरांना सलामी-----अनुराधा प्रभुदेसाई----- -कारगिलचा अनुभव ---पुलावर एक सैनिक उभा---संवाद-- उद्या माझा साथीदार---दुसऱ्या दिवशी संध्याकाळी त्या पुलावर तोच बच्चा ... साथीदार आजारी...छत्तीस तास तेथेच उभा---साथीदार बरा होईपर्यंत उभा राहण्याची तयारी---समारोप.	1 2
II	प्रस्तावना -----आयुष्य..आनंदाचा उत्सव-----शिवराज गोर्ले----- जीवनात आनंद भरलेला ----तो कसा मिळवायचा ----निसर्गात आनंद खूप ----हिवाळ्यातील कोवळे ऊन -----श्रावणातली रिमझिम ---	1 2

	चांदण्या रात्री भटकणे ----झाडांचे आकार ,हिरव्या रंगाच्या छटा-----समारोप.	
III	प्रस्तावना -----रेशीमबंध-----डॉ.यू.म. पठाण-----पहाटेच्या किरणांनी मोगरा न्हालेला----सायली-----गुलमोहराचा सडा स्वागतासाठी -----फुलांचा संवाद---चाफ्याचा मंद मंद गंध -----मोगऱ्याचा सुगंध,अबोला -----विरंगुळा आणि तजेला--समारोप .	1 2
7. a	पद्य पाठाच्या आधारे योग्य पर्याय निवडून पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)	(2X1=2)
I	D- इंगळी	1
II	A – देह	1
III	B – पाय	1
b	कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे सुमारे 35 ते 40 शब्दांत लिहा.	(2X2=4)
I	प्रस्तावना--रे थांब जरा आषाढघना-----बा.भ.बोरकर-----कोवळ्या पाचूसारख्या दिसणाऱ्या हिरव्यागार शेतांमध्ये----लालसर (प्रवाळ) मातीत चालणाऱ्या औतांमध्ये----इंद्रनील रत्नासारख्या बांबूच्या वनांमध्ये---वेळूंची बेटे---फुललेला केवडा---सोनचाफा---लाजरी जाई.	2
II	प्रस्तावना-----आरशातील स्त्री-----हिरा बनसोडे -----आरशातील स्त्री आरशाबाहेरील स्त्रीशी बोलत आहे-----आरशाबाहेरील स्त्रीच्या आयुष्यातील स्थित्यंतराची जाणीव-----चैतन्यमय बालिका----तेजस्वी तारुण्यातील ध्येय व स्वप्ने --- चैतन्यहीन अस्तित्व -----अश्रू शेजारच्या तळ्यात---शुभ्र कमळाची फुले---नव्या उमेदीने जगण्याची प्रेरणा.	2
III	प्रस्तावना--रोज मातीत--कल्पना दुधाळ-----कठीण परिस्थितीत काबाड कष्ट -- सुखाचे स्वागत-----शेतात कांदे --ऊस लावणे--झेंडूच्या फुलाचे तोरण ----काळ्या मातीत राबून हिरवीगार शेती -----विहिरीचे पाणी शेंदणे.	2
C	पुढीलपैकी एका काव्यपंक्तीचा भावार्थ सुमारे 60 ते 70 शब्दांत लिहा.	(1X4=4)
	प्रस्तावना----रे थांब जरा आषाढघना-----बा.भ.बोरकर-----आषाढ महिन्यात मुसळधार पाऊस-----सृष्टी हिरवीगार -----निसर्गसौंदर्य	1

	<p>फुलते-----कोमल पाचूची शेते-----केतकीचे रोमांचित होणे ----- सोनचाफ्याची कळी -----जाईच्या फुलाचे चोरून बघणे----- फुलपाखरांचे थवे ---मानवी भावनांचा आरोप -बोली भाषेचा वापर--- समारोप इ.</p> <p style="text-align: center;">किंवा</p> <p>प्रस्तावना---विंचू चावला...भारुड-----संत एकनाथ-----काम क्रोध या विकारांचे प्रतीक म्हणजेच विंचू-----या विंचवाच्या दंशामुळे मानवी जीवन दूषित होते व तो बेताल वागू लागतो-----या बाधेमुळे अविचारी झालेल्या जीवनावर उपाय म्हणून सद्गुणांचा स्वीकार-----अंधश्रद्धेवर प्रहार --- सत्वगुणांचा अंगारा लावणे---समाधान.</p> <p>याप्रमाणे कवितेचा संदर्भ, स्पष्टीकरण व उत्तराचा योग्य समारोप.</p>	<p>2</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>1</p>
8	<p>पुढील प्रश्नांचे 50 ते 60 शब्दांत उत्तर लिहा.</p> <p>माहिती पत्रकाचे स्वरूप माहितीपत्रक म्हणजे परिचयात्मक पत्र.....लोकापर्यंत पोहचविण्याचे साधन,माहिती देणारा आणि घेणारा यांच्यात एक नाते....ग्राहकाला कमी वेळेत व कमी खर्चात घरबसल्या माहिती. इ. समारोप</p> <p style="text-align: center;">किंवा</p> <p>मुलाखत घेण्यासाठी पूर्वतयारी---- पूर्वतयारीचा गृहपाठ ... आवश्यक ती मुलाखतदात्याची माहिती मुलाखत घेणाऱ्याकडे असावी, मुलाखतीचा हेतू, उद्दिष्ट, प्रश्न संख्या व क्रम, वेळ, मुलाखतीचे स्वरूप, बैठक व्यवस्था, चर्चा इ. समारोप</p> <p>याप्रमाणे सारासार विचार करून योग्य प्रकारे गुणदान करण्यात यावे.</p>	<p>(1X3=3)</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>2</p>